

Ιόνιο Πανεπιστήμιο

Τμήμα Αρχειονομίας,
Βιβλιοθηκονομίας και
Μουσειολογίας

Τα βυζαντινά μνημεία του Ν. Καρδίτσας

Μερόπη- Νεκταρία Βήτα

Επόπτης Καθηγητής: Βιχελμίνια Ζάχου

Κέρκυρα 2018

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
➤ Εισαγωγή	4
➤ Μοναστήρι Παναγίας Κορώνας.....	6
➤ Η Ιερά Μονή Παναγίας Πελεκητής.....	12
➤ Το Κάστρο Καλλιθήρου.....	16
➤ Ελληνόπυργος Καρδίτσας.....	19
➤ Κάστρο Φαναρίου.....	21
➤ Ιερά Μονή Γενεσίου της Θεοτόκου Πετρίλου.....	24
➤ Ιερά Μονή Αγίου Ιωάννου Προδρόμου Παλιουρίου.....	28
➤ Ιερά Μονή Κοιμήσεως της Θεοτόκου Ρεντίνας Καρδίτσας.....	30
➤ Η γέφυρα Μοσχολουρίου.....	35
➤ Ιερά Μονή Γεννήσεως της Θεοτόκου – Κατούσι.....	37

➤ Ιερά Μονή Παναγίας Σπηλιάς Αγράφων.....	41
➤ Ιερά Μονή Αγίας Τριάδος Δρακότρυπας.....	45
➤ Ιερά Μονή Πέτρας Καταφυγίου.....	50
➤ Ιερά Μονή Αγίου Γεωργίου Μαυροματίου «Καραϊσκάκη».....	58
➤ Ναός Γενεσίου Θεοτόκου Νεράιδας Δολόπων.....	61
➤ Επίλογος	63
➤ Βιβλιογραφία	64

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Βυζαντινή Αυτοκρατορία, αναφερόμενη και Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, Ρωμανία ή απλά Βυζάντιο, ήταν αυτοκρατορία με πρωτεύουσα την Κωνσταντινούπολη, ήταν η συνέχεια της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας καθώς οι αυτοκράτορες (από τον Ηράκλειο και μετά) είχαν τον τίτλο "Βασιλεύς Ρωμαίων".

Τα χρονικά όρια της Βυζαντινής (Ανατολικής Ρωμαϊκής) αυτοκρατορίας ξεκινούν από τα εγκαίνια της Κωνσταντινούπολης στις 11 Μαΐου 330 και φτάνουν ως την τελική της πτώση, την άλωση από τους Οθωμανούς, στις 29 Μαΐου 1453.

Τα όριά της μέσα στα εκτεταμένα χρονικά όρια ζωής άλλαξαν πολλές φορές αλλά στη μεγαλύτερή της έκταση διοικούσε εδάφη που περιελάμβαναν τα Βαλκάνια, την Ιταλική χερσόνησο, τη Μικρά Ασία, τη Συρία και Παλαιστίνη, την, τη σημερινή Τυνησία καθώς και μικρό τμήμα της Ιβηρικής χερσονήσου.

Η παρουσία του βυζαντινού στοιχείου στην σημερινή Ελλάδα παραμένει έντονη καλύπτοντας ευρύ φάσμα τομέων όπως η αρχιτεκτονική, η μουσική, η αγιογραφία κ.ά. Στην παρούσα εργασία, το πεδίο της έρευνας θα περιοριστεί και θα συγκεκριμενοποιηθεί στο να αναδείξει το βυζαντινό και μεταβυζαντινό στοιχείο στα μνημεία του νομού Καρδίτσας.

Η Περιφερειακή Ενότητα Καρδίτσας (*Νομός Καρδίτσας έως την 31η Δεκεμβρίου 2010*) είναι μία από τις 74 Περιφερειακές ενότητες της Ελλάδας και ανήκει γεωγραφικά, αλλά και διοικητικά, στην Περιφέρεια Θεσσαλίας.

Πιο συγκεκριμένα, αποτελεί μία από τις πέντε περιφερειακές ενότητες της Θεσσαλίας. Έχει έκταση 2.576 τ.χλμ. και πληθυσμό 113.070 κατοίκους, σύμφωνα με την Απογραφή του 2011.[1]

Πρωτεύουσα της Περιφερειακής ενότητας της Καρδίτσας αποτελεί η ομώνυμη πόλη της Καρδίτσας με πληθυσμό 32.031 κατοίκους. Ο πρώην Νομός Καρδίτσας συστάθηκε το 1944 (ΦΕΚ Α' 82/1944), αποτελώντας μετεξέλιξη της Επαρχίας Καρδίτσας, που μέχρι τότε υπαγόταν στον Νομό Τρικάλων. Από την 1η Ιανουαρίου 2011 μετονομάστηκε σε Περιφερειακή Ενότητα Καρδίτσας.

Μοναστήρι Παναγίας Κορώνας.

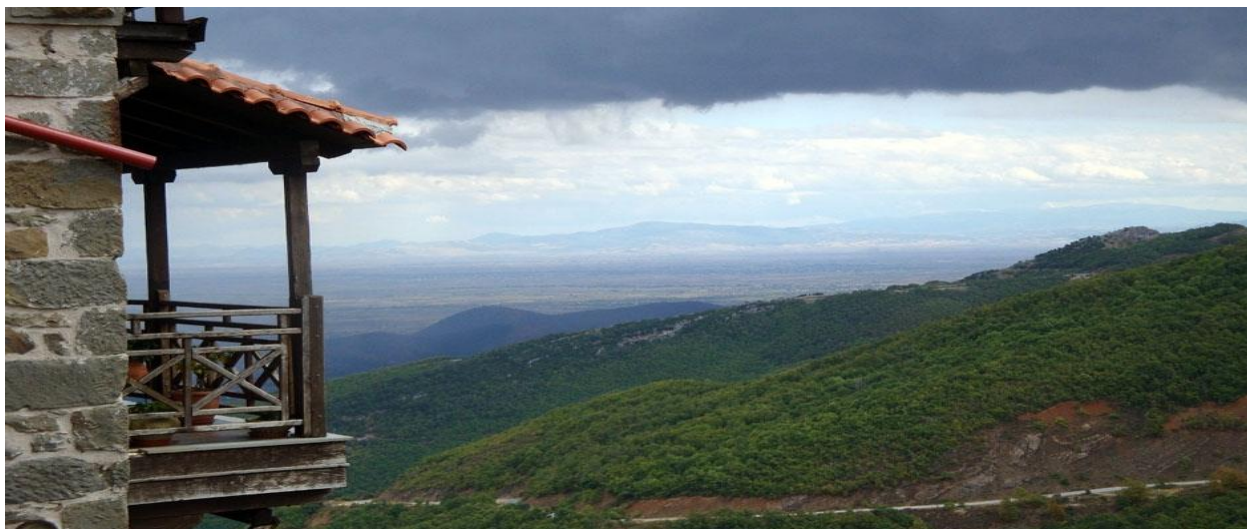
Το μοναστήρι της Παναγίας της Κορώνας (Γενεσίου της Θεοτόκου) μετρά την ιστορία του ήδη από τον 12^ο αιώνα και πιο συγκεκριμένα από το έτος 1123, μετά την θαυμαστή εύρεση της θαυματουργής εικόνας της Παναγίας της Κορώνης στο σημείο όπου σήμερα βρίσκεται κτισμένο το παρεκκλήσι της Παναγίας των Αγγέλων.

Εικόνα 1: *Νοτιοανατολική όψη της Μονής.*

Η μονή είχε ανεγερθεί πάνω στα ερείπια κάποιου παλιού ειδωλολατρικού ναού σε ύψος 800 μέτρων, μέσα σε μια κατάφυτη και καταπράσινη πλαγιά στο ανατολικό τμήμα της Πίνδου, στα Άγραφα ατενίζοντας όλο τον Θεσσαλικό κάμπο.

Το μοναστήρι κτίσθηκε στα χρόνια του αυτοκράτορα Ιωάννη Κομνηνού και με Πατριαρχικά σιγίλια, οι Πατριάρχες Κωνσταντινουπόλεως Ιωάννης Θ΄

Ιερομνήμων (1111 – 1134), Λέωνο Στυππής (1134 – 1143) και Μιχαήλ Β΄ ο Κουρκουνάς (1143 – 1146), αναγνώρισαν τη Μονή ως Βασιλική, Πατριαρχική και Σταυροπηγιακή.

Εικόνα 2: Η θέα του Θεσσαλικού κάμπου από την Μονή.

Το μοναστήρι γνώρισε δυο μεγάλες καταστροφές με την πρώτη να βρίσκεται την αιτία της μάλλον σε βαρβαρικές επιδρομές και τη δεύτερη στον καταστροφικό σεισμό του 16^{ου} αιώνα. Άμεσα όμως η μονή ξαναχτίζεται με χρηματοδότη τον τοπικό άρχοντα Ανδρέα Μπούνο.

Σήμερα σώζεται σχεδόν ανέπαφο και σε άριστη κατάσταση μόνο το Καθολικό το οποίο είναι αφιερωμένο στην Γενέθλιο ημέρα της Θεοτόκου και ανήκει στον αθωνικό ρυθμό¹ δηλαδή τρίκογχος τετρακίονιος με τρούλο.

¹Είναι ο τύπος του σύνθετου σταυροειδούς εγγεγραμμένου με τρούλο ναού, στον οποίο προστίθενται στη βόρεια και νότια πλευρά του οι δύο κόγχες των χορών και στη δυτική πλευρά ένας ευρύχωρος νάρθηκας, η λιτή. Βλέπε: <https://www.agiooros.net/index.php/home-1/glossary>

Εικόνα 3: *Εσωτερική όψη του Καθολικού.*

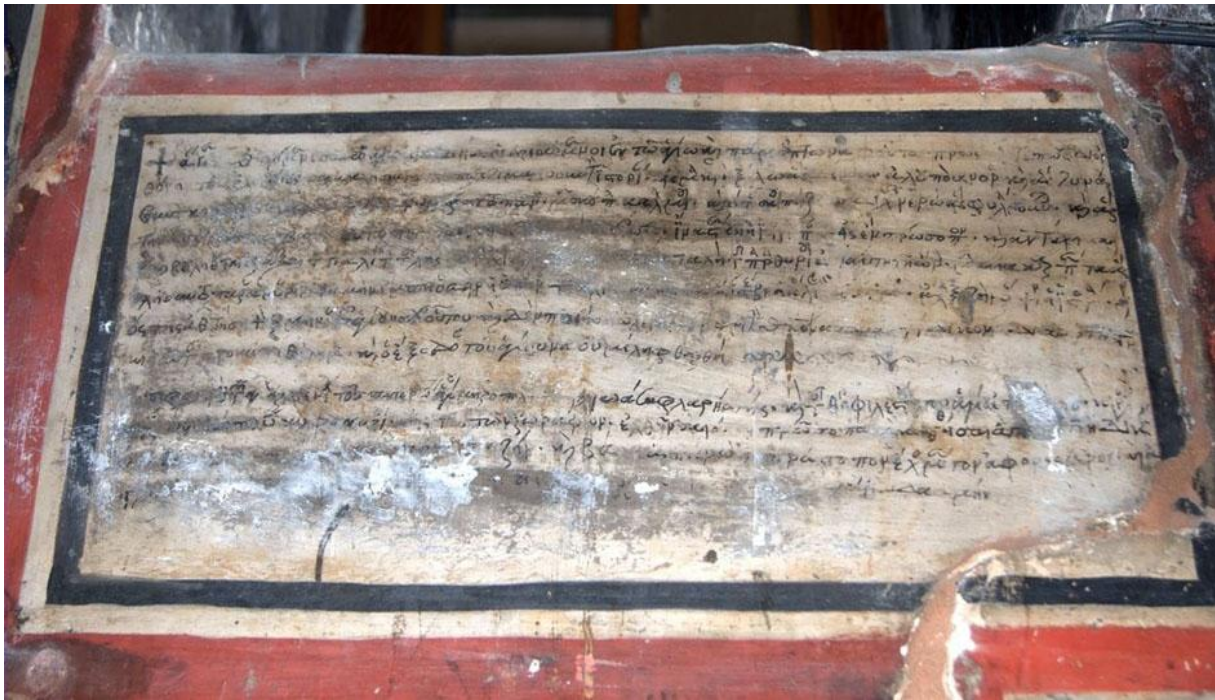
Το Καθολικό τοιχογραφήθηκε το 1587 από τον μοναχό Δανιήλ ακολουθώντας στις αγιογραφίες την «Κρητική σχολή²» με ιδιαίτερη έμφαση στα πρόσωπα και στις πτυχές των ενδυμάτων.

Τους τοίχους κοσμούν παραστάσεις με την Θεοτόκο από τον ενταφιασμό της, τη μετάσταση, απεικονίζεται επίσης ο κτήτορας με ομοίωμα του ναού να τον παραδίδει στην Θεοτόκο καθώς και η Παναγία «Η Επίσκεψις» στο χώρο της λιτής³.

Στη βόρεια πλευρά της λιτής βρίσκεται κτισμένο ένα παρεκκλήσιο προς τιμή του αγίου Ιωάννη του Προδρόμου χρονολογημένο από το 1739.

²Η Κρητική Σχολή ήταν μία από τις βασικές Σχολές Αγιογραφίας που αναπτύχθηκε στην Κρήτη την εποχή της Αναγέννησης. Οι Κρήτες καλλιτέχνες ανέπτυξαν ένα ιδιαίτερο κοινό ύφος αγιογράφησης, επηρεασμένοι τόσο από ανατολικές όσο και από δυτικές επιδράσεις. Βλέπε: https://el.wikipedia.org/wiki/Κρητική_Σχολή

³Ο νάρθηκας.

Εικόνα 4: Αρχαία επιγραφή στο Καθολικό της Μονής.

Το τέμπλο, το οποίο θεωρείται ως ένα από τα καλύτερα του θεσσαλικού χώρου, αποτελεί έργο δημιουργίας έντεχνων ξυλόγλυπτων με πιθανή καταγωγή από την Ήπειρο. Είναι διακοσμημένο πλουσιοπάροχα και φιλοξενεί παραστάσεις από τον θρήνο των πρωτόπλαστων περί χαμένου παραδείσου και τον διωγμό τους από αυτόν, την θυσία του Αβραάμ και την πορεία του προς αυτή και πλήθος άλλων παραστάσεων από το φυσικό και ζωικό βασίλειο.

Στην Ιερά Μονή φυλάσσεται η Αγία Κάρα του Αρχιεπισκόπου Σεραφείμ ο οποίος βασανίστηκε από τους Τούρκους με σκοπό να απαρνηθεί την πίστη του και εν τέλει μαρτύρησε στην επισκοπή του στο Φανάρι Καρδίτσης την 4^η Δεκεμβρίου του 1601. Η Αγία Κάρα φέρει πάνω της τα σημάδια του μαρτυρίου.

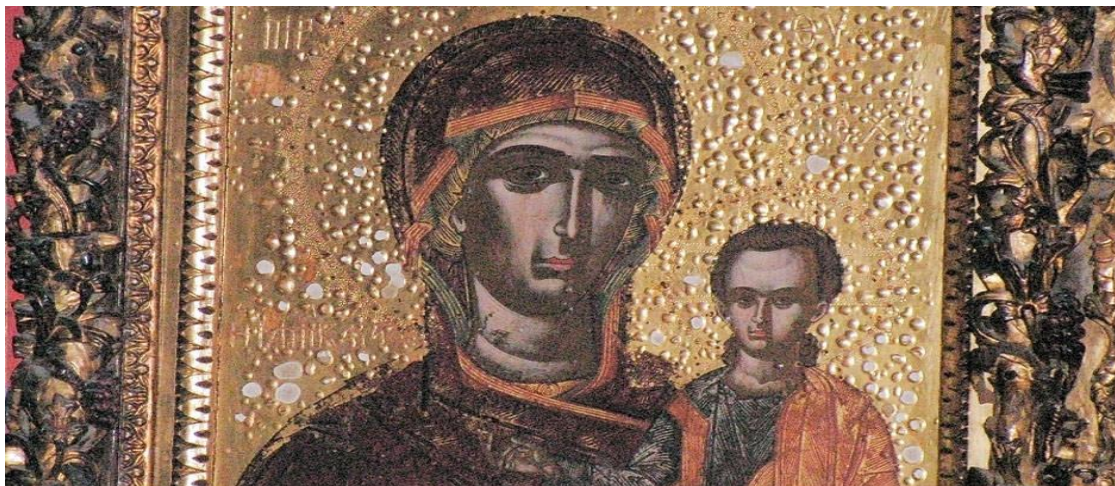
Στη Μονή φυλάσσονται επίσης οι τίμιες μαρτυρικές κάρες των Αγίων: Τρύφωνος, Ιακώβου του Πέρσου, Σίμωνος του Ζηλωτού, Παρασκευής κ.ά.

Εικόνα 5: *Η Χαριτόβρυτος Κάρα του Αγίου Ενδόξου Ιερομάρτυρος Σεραφείμ.*

Από τις εικόνες της Μονής, τρεις θεωρούνται θαυματουργές: Της Παναγίας της Κορώνας, πολιούχου της Μονής, της Αγίας Τριάδος η οποία προέρχεται από το ομώνυμο μετόχι στο Βουνέσι και της Παναγίας της Παμμακαρίστου η οποία είναι και η εφέστιος⁴ εικόνα της Μονής.

⁴Κατά τη διάρκεια της Γερμανικής κατοχής, Γερμανοί κατακτητές προσπάθησαν να καταστρέψουν την Μονή βάζοντας φωτιά στο Καθολικο,ωστόσο η εικόνα της Παναγίας της Παμμακαρίστου σώθηκε ως εκ θαύματος. Βλέπε: <http://www.monikoronis.gr/index.php/about-us/our-history>

Εικόνα 6: Η Θαυματουργός εικόνα της Παναγίας της Παμμακαρίστου.

Σήμερα η Ιερά Μονή κατοικείται από αδελφότητα μοναχών με αδιάκοπο έργο την συντήρηση και αναστύλωση του μοναστηριού, την αγιογραφία, την ενασχόληση με την κηροπλαστική, την κατασκευή θυμιάματος και την άσκηση του πνευματικού έργου. Επίσης λειτουργεί έκθεση και ξενώνες φιλοξενίας.

Εικόνα 7: Βορειοανατολική όψη της Μονής.

Η Ιερά Μονή Παναγίας Πελεκητής.

Η μακρόχρονη ιστορία της μονής ξεκινά τον 15^ο αιώνα με την ίδρυσή της από τον μοναχό Πορφύριο και ολοκληρώθηκε αρκετά χρόνια αργότερα από τον Οσιομάρτυρα Δαμιανό ο οποίος ασκήτεψε επί 15 έτη στη μονή.

Εικόνα 8: *Η Μονή κτισμένη στο βράχο.*

Η επιβλητική μονή βρίσκεται κτισμένη σε απόκρημνη βραχώδη πλαγιά σε υψόμετρο 1400 μέτρων στα Άγραφα λίγα μόνο χιλιόμετρα από το χωριό Καρύτσα Καρδίτσας. Η θέα από τη μονή κόβει την ανάσα καθώς το μάτι του παρατηρητή αγκαλιάζει τα μεγαλοπρεπή Άγραφα, την λίμνη Πλαστήρα και τον αχανή θεσσαλικό κάμπο.

Η μονή οφείλει το όνομά της «Πελεκητή» στον βράχο πάνω στον οποίο είναι κτισμένη καθώς σύμφωνα με την παράδοση για την κατασκευή της πελεκίσθηκε ο βράχος με ξύλινα εργαλεία ύστερα από υπόδειξη της Υπεραγίας Θεοτόκου στους μαστορες της μονής. Η λαϊκή παράδοση εξιστορεί την θαυματουργή σωτηρία του

πρωτομάστορα από την παρέμβαση της Παναγίας Πελεκητή όταν εκείνος έπεσε από την στέγη της μονής στην οποία εργαζόταν στην χαράδρα κάτω από τη μονή.

Εικόνα 9: Η επιβλητική θέα από τη Μονή.

Η αναγνώριση της μονής ως Σταυροπηγιακή⁵ πραγματοποιήθηκε το 1606 από τον Οικουμενικό Πατριάρχη Ραφαήλ Β'. Στη μονή εντοπίζονται κελιά όπου ζούσαν οι μοναχοί λαξευμένα μέσα σε βράχους και επί Τουρκοκρατίας λειτουργούσε και κρυφό σχολείο.

Η αγιογράφηση του μοναστηριού πραγματοποιήθηκε πολύ αργότερα περίπου στα μέσα του 17^{ου} αιώνα και κοσμήθηκε με υψηλής τέχνης, μεγαλοπρεπείς και θαυμαστές βυζαντινές τοιχογραφίες στις οποίες δεσπόζουν αυστηρές μορφές με ζωνρά χρώματα. Μελανό σημείο στην ιστορία της μονής αποτελεί η κλοπή της θαυματουργής εικόνας της Παναγίας Πελεκητή.

⁵Σταυροπηγιακή ή πατριαρχική χαρακτηρίζεται η μονή η οποία υπάγεται άμεσα στον Οικουμενικό Πατριάρχη και κατά συνέπεια αποσυνδέεται από την διοικητική εποπτεία του επιχώριου μητροπολίτη ή επισκόπου. Σύμφωνα με την κανονική παράδοση της Ορθόδοξης Εκκλησίας, ο Πατριάρχης έχει το δικαίωμα κατά την ίδρυση μονής σε περιοχή της δικαιοδοσίας του να αποστέλλει σταυρό, ο οποίος τοποθετείται στα θεμέλια της μονής και θεμελιώνει την άμεση εξάρτησή της από αυτόν. Βλέπε: <https://www.agiooros.net/index.php/home-1/glossary>

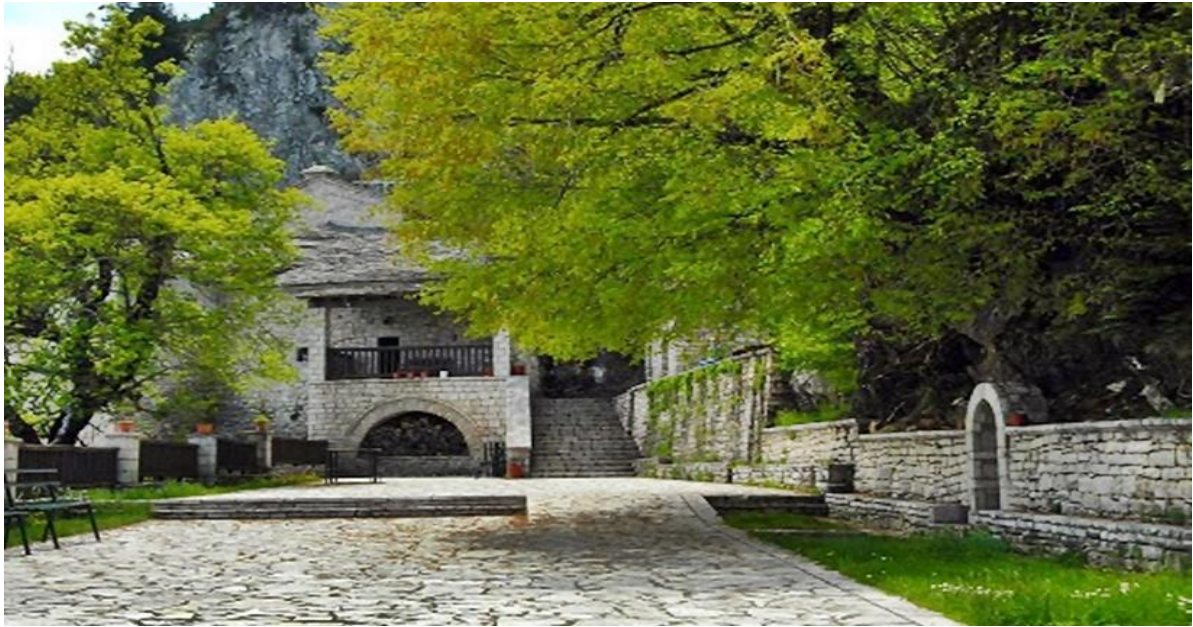
Το μοναστήρι αποτελείται από δυο ναούς , το ναό της Αναλήψεως του Χριστού και το ναό της Παναγίας της Φανερωμένης. Στον δεύτερο ναό εντοπίζεται το Καθολικό της μονής με το επιβλητικό ξυλόγλυπτο τέμπλο.

Εικόνα 10: *Τοιχογραφία στο εσωτερικό του ναού.*

Το ιστορικό αυτό μοναστήρι έχει ανακηρυχτεί «Ιστορικό Διατηρητέο Μνημείο⁶», έχει ενταχθεί σε πρόγραμμα του ΕΟΤ για την προστασία του και μάλιστα κατέχει και «Βραβείο Ευρωπαϊκής Ιστορίας». Δεν είναι μόνιμα επανδρωμένο ωστόσο διαθέτει έναν μόνιμο μοναχό.

⁶Τα ακίνητα που προστατεύονται από το ΥΠ.ΠΟ. διακρίνονται σε δύο κύριες υποκατηγορίες, η πρώτη για όσα χρονολογούνται πριν το 1830 τα οποία χαρακτηρίζονται ως διατηρητέα – αρχαία μνημεία και προστατεύονται αυτοδίκαια από το νόμο χωρίς την απαίτηση έκδοσης σχετικής διοικητικής πράξης και η δεύτερη για τα μεταγενέστερα του 1830 τα οποία αποτελούν τα διατηρητέα – νεότερα μνημεία και αφορούν τα περισσότερα αστικά ακίνητα τέτοιου τύπου, για τα οποία όμως απαιτείται απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, που εκδίδεται ύστερα από εισήγηση της Υπηρεσίας και γνώμη του Συμβουλίου. Βλέπε: <http://www.omegarealestate.gr/el/diatiritea-ktismata/>

Εικόνα 11: Θέα της εισόδου στο μοναστήρι.

Το Κάστρο Καλλιθήρου.

Κατά την Βυζαντινή περίοδο και πιο συγκεκριμένα στα χρόνια του Ιουστινιανού (11 Μαΐου 482 - 14 Νοεμβρίου 565), στην κορυφή ενός λόφου του χωριού Καλλιθήρου (μέχρι το 1957 Σέκλιζα) το οποίο απέχει περίπου 9 χιλιόμετρα από την πόλη της Καρδίτσας, υψώθηκε ένα μικρό κάστρο με σκοπό τον έλεγχο του φυσικού περάσματος της θεσσαλικής πεδιάδας προς τον ορεινό όγκο της Πίνδου. Η θέση κτίσης του κάστρου δεν ήταν καθ' όλα τυχαία καθώς αποτελούσε στρατηγικής σημασίας λόγω της γεωμορφολογίας της περιοχής.

Εικόνα 12: Ευρήματα του κάστρου στον χώρο ανασκαφής.

Σύμφωνα με τα αρχαιολογικά ευρήματα, ο περίβολος του κάστρου εκτείνεται σε όλη την επιφάνεια του λόφου σε μια έκταση 11,1 στρεμμάτων ενώ το κάστρο καλύπτει μια περίμετρο 437 μέτρων και πλάτους 1.90 μέτρων.

«Στο τείχος υπάρχουν πέντε τετράγωνοι πύργοι - οι δυο στη δυτική πλευρά - καθώς και δυο πύλες, από μια στην ανατολική και δυτική πλευρά. Στην εσωτερική πλευρά του, κοντά στους πύργους, σώζονται κατά διαστήματα σκαλοπάτια κτιστών

κλιμάκων που οδηγούσαν στον περίπατο του τείχους. Σε σημεία του ανατολικού και δυτικού σκέλους του τείχους, όπου υπήρχαν έντονες κλίσεις του εδάφους, σώζονται αγωγοί απομάκρυνσης των όμβριων υδάτων από το εσωτερικό του κάστρου, οι οποίοι διαπερνούν κάθετα το τείχος. Είναι πολύ πιθανόν αυτός ο αμυντικός περίβολος να εξυπηρετούσε στρατιωτικές ανάγκες για τον έλεγχο του περάσματος από την πεδιάδα στον ορεινό όγκο των Αγράφων.» (Συντάκτης Εφορεία Αρχαιοτήτων Καρδίτσας).⁷

Εικόνα 13: Ευρήματα δείγματος σκαλοπατιών στο εσωτερικό του κάστρου.

⁷http://odysseus.culture.gr/h/3/gh352.jsp?obj_id=20625

Εικόνα 14: Κάτοψη του Κάστρου Καλλίθηρου.

Ελληνόπυργος Καρδίτσας.

Στα βορειοανατολικά υψώματα των Αγράφων, πάνω από τον κάμπο της Καρδίτσας, εκτείνεται κτισμένο σε υψόμετρο 560 μέτρων το ιστορικό χωριό Ελληνόπυργος. Στον οικισμό αυτό με την παλιά ονομασία Γράλιστα⁸, βρέθηκαν ύστερα από ανασκαφές ιστορικά κτίσματα τα οποία του προσδίδουν τον χαρακτηρισμό παραδοσιακός⁹.

Εικόνα 15: *Πανοραμική εικόνα του οικισμού.*

Στα ερείπια του Πύργου που βρισκόταν στη βόρεια πλευρά του οικισμού οφείλει και το όνομά του ο οικισμός. Η Καστροπολιτεία Γραδιστίου όπως αλλιώς είναι γνωστός ο οικισμός, αποτελεί σημαντικό κομμάτι της ιστορίας μας καθώς εκεί βρίσκεται το παραδοσιακό σπίτι του Τσιούτσιου το οποίο αποτέλεσε το στρατηγείο του Γεωργίου Καραϊσκάκη μέσα στο οποίο έζησε και ανδρώθηκε δίνοντας ανήμερα του Πάσχα του 1817 την πρώτη μάχη με τους Τούρκους.

⁸Η πρώτη αναφορά για τον οικισμό γίνεται σε επιστολή του 1328 που ανακάλυψε ο πανεπιστημιακός καθηγητής Ν. Βέης σε μοναστήρι των Μετεώρων και η οποία αναφέρει τον οικισμό με το όνομα Γραδίστιο. Βλέπε: https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CF%8C%CF%80%CF%85%CF%81%CE%B3%CE%BF%CF%82_%CE%9A%CE%B1%CF%81%CE%B4%CE%AF%CF%84%CF%83%CE%B1%CF%82

⁹αριθμ. 594/13/11/78 (ΦΕΚ)

Σημαντικό σημείο του οικισμού αποτελεί επίσης η περιοχή του Αρχαίου Κάστρου. Σήμερα σώζεται τμήμα τετράγωνου πύργου με διαστάσεις 5 επί 5 κατασκευασμένο από σχιστόλιθο.

Εικόνα 16: *Τμήμα του πύργου που σώζεται σήμερα.*

Κάστρο Φαναρίου.

Ένα από τα ιστορικότερα και σημαντικότερα μνημεία βυζαντινής ιστορίας του νομού Καρδίτσας αποτελεί το Κάστρο Φαναρίου.

Βρίσκεται κτισμένο στο λόφο του Φαναρίου, χωριό το οποίο ανήκει στο δήμο Μουζακίου της περιφερειακής ενότητας Καρδίτσας.

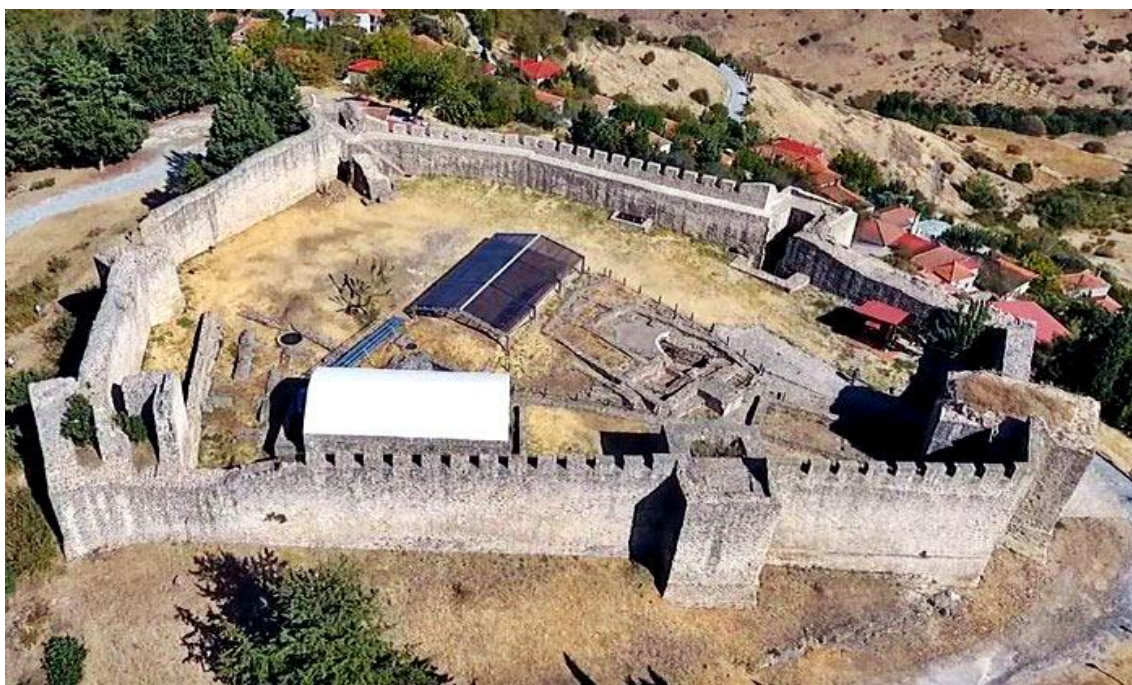

Εικόνα 17: *Η θέα του κάστρου.*

Την περίοδο κτίσης του κάστρου, τον 14^ο αιώνα, η περιοχή της δυτικής Θεσσαλίας αποτελούσε πεδίο ανταγωνισμού μεταξύ του Δεσποτάτου της Ηπείρου, του βυζαντινού αυτοκράτορα και των τοπικών γαιοκτημόνων. Κτήτορας του κάστρου ήταν ο Δεσπότης της Ηπείρου Ιωάννης Β' Ορσίνι¹⁰

¹⁰ Δεσπότης Ηπείρου ως Ιωάννης Κομνηνός Δούκας στα 1323 – 1335. Βλέπε: https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%99%CF%89%CE%AC%CE%BD%CE%BD%CE%B7%CF%82_%CE%92%CE%84_%CE%9F%CF%81%CF%83%CE%AF%CE%BD%CE%B9

Από αρχιτεκτονικής άποψης «πρόκειται για μικρό οχυρό, εκτάσεως 2.6 στρεμμάτων, που ενισχύεται από έξι προεξέχοντες πύργους, με ιδιαίτερα ενισχυμένο τον νότιο. Το κάστρο διέθετε δύο εισόδους, μία στη νότια που είναι η κύρια και μία βοηθητική στη βόρεια πλευρά. Η διάμετρος του οχυρού είναι 100 μ. περίπου. Η περίμετρος του είναι 230 μέτρα. Το ύψος των τειχών του φτάνει τα δέκα μέτρα και το πλάτος τους τα δύο. Στο εσωτερικό του υπάρχουν ερείπια δύο δεξαμενών, καμαροσκέπαστης πυριτιδαποθήκης, ενός τζαμιού που πατάει επάνω σε παλιότερο κτίριο με λουτρό, καθώς και δίχωρου κτιρίου μπροστά στην είσοδο για τις ανάγκες της φρουράς.» (Κάστρο Φαναρίου, <http://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=fanari>)

Εικόνα 18: Πανοραμική άποψη του κάστρου.

Πρόκειται για ένα γνήσιο Μεσαιωνικό κάστρο και αποτελεί το μοναδικό καλοδιατηρημένο φρούριο σε όλη τη δυτική Θεσσαλία. Από το 1995 άρχισε η πιο ουσιαστική αποκατάσταση του ιστορικού αυτού μνημείου.

Εικόνα 19: Υπόγεια δεξαμενή στο εσωτερικό του κάστρου.

Ιερά Μονή Γενεσίου της Θεοτόκου Πετρίλου.

Πρόκειται για ένα μοναστήρι κτισμένο στο κεφαλοχώρι των Αγράφων, στο χωριό Πετρίλο, έδρα του δήμου Αργιθέας. Μέσα σε ένα επιβλητικό άγριο δάσος με έλατα και σε υψόμετρο 1400 μέτρων δεσπόζει η Ιερά Μονή πάνω σε ένα φυσικό πλάτωμα με απάνεμη τοποθεσία κοιτάζοντας προς τους οικισμούς του χωριού.

Εικόνα 20: *Αποψη της Μονής στην καρδιά του χειμώνα.*

Το έτος ίδρυσης της Ιεράς Μονής χάνεται μέσα στην μακρά βυζαντινή ιστορία ωστόσο υπάρχουν τεκμηριωμένα στοιχεία της ζωντανής παρουσίας της ήδη από το 1600 ως Πατριαρχική και Σταυροπηγιακή Μονή η οποία ανήκε στο Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινούπολης.

Το μοναστήρι είναι αφιερωμένο στη μνήμη της Γεννήσεως της Θεοτόκου ωστόσο στους κατοίκους της περιοχής έχει επικρατήσει και ως Μοναστήρι του Αγίου Χαραλάμπους διότι φυλάσσεται σε αυτό τμήμα του λειψάνου του Αγίου.

Σαν πρώτος κτήτορας της Ιεράς Μονής αναφέρεται χωρίς τεκμηρίωση ο Ιερομόναχος Δανιήλ

Εικόνα 21: *Η φύλαξη του λειψάνου.*

«Η σημερινή μορφή του Μοναστηρίου είναι νεότερη. Το Καθολικὸ (κεντρικὸς Ναὸς) εἶναι του 1830, ὅπως μαρτυρεῖται ἀπὸ ἐπιγραφὴ στὴν θύρα (ἐπιγραφὴ ἀπὸ κτίσεως κὸςμου ΖΤΛΗ).

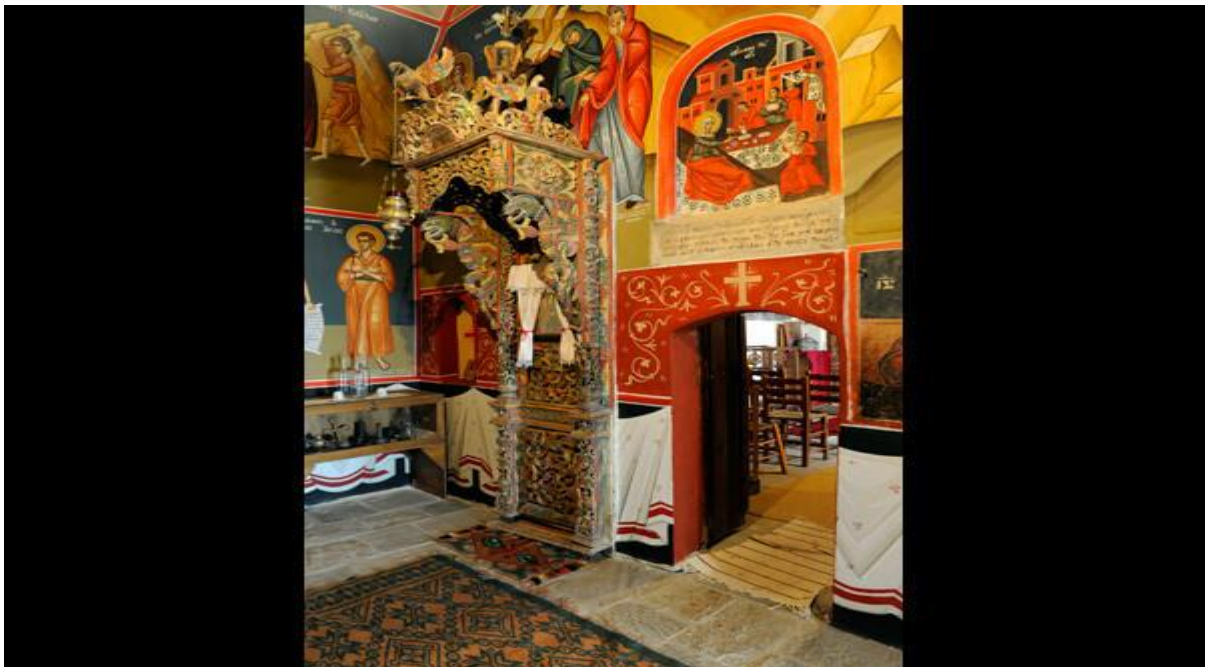
Στο νάρθηκα ἐπάνω ἀπὸ τὴν εἴσοδο διασώζεται προειδοποιητικὸ ἐπίγραμμα μὲ εὐνόητο νόημα πουαναφέρει: «εἰ μὲν φίλος πέφυκας εἰσελθε χαίρων, εἰ δὲ ἐχθρὸς καὶ βάσκανος καὶ γέμων δόλου πόρρω πόρρω πέφευγε τῆς πύλης ταύτης ἵνα μὴ λάβεις, ἀρᾶν ἀντὶ εὐλογίας ὡς ὁ Ἰούδας ὁ τοῦ Χριστοῦ προδότης».

Οεσωτερικὸς διάκοσμος του καθολικοῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ 140 ἐντονες χρωματικὰ τοιχογραφίες του περιοδεύοντος συνεργείου των Σαμαριναίων ἀδελφῶν Ματθαίου καὶ Μιχαὴλ Παπαϊωάννου το 1851, ὅπως μαρτυρεῖται ἀπὸ τὴν ἀναθηματικὴ ἐπιγραφή. Πολὺ ἐντυπωσιακὸ εἶναι τὸ ξυλόγλυπτο τέμπλο με διαμπερὴ διακόσμηση καὶ παραστάσεις πάνω καὶ κάτω ἀπὸ τὶς εἰκόνες. Ἡ εἰκόνα τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου στο τέμπλο χρονολογεῖται ἀπὸ το 1700. Ἀπὸ τὸ Μοναστήρι σώζονται οἱ δύο πτέρυγες που χρονολογούνται ἀπὸ το 1906 στα νότια καὶ στα δυτικά. Ἡ ανατολικὴ δὲν ὑπάρχει πλέον, ὅπως καὶ τὸ παλιὸ δίκτυο ὕδρευσης που μετέφερε νερὸ ἀπὸ τὴν «μᾶνα τοῦ νεροῦ», ὅπως ονομάζεται ἡ πηγὴ που μέχρι σήμερα υδροδοτεῖται ἡ Μονή.

Εικόνα 22: Εσωτερικὴ διακόσμηση τῆς Μονῆς με αἰιογραφίες.

Η κατασκευή του διώροφου μεγαλοπρεπούς κτηρίου των κελιών κτίστηκε με την βοήθεια των κατοίκων. Ήταν ένας πραγματικός άθλος και μία απόδειξη ότι η Μονή είχε ακόμη ανθηρούς πόρους από τα κτήματα, τα αιγοπρόβατα και τα μελίσσια, τὰ οποία είχε στην κατοχή της, αλλά και τον σεβασμό και την αγάπη των κατοίκων που τόσα τους είχε προσφέρει. Στην εξέγερση του 1821 και σταεπόμενα επαναστατικά κινήματα του 1854 και του 1862, προσέφερε ανεκτίμητες υπηρεσίες, ενώ πολλές φορές οι επαναστάτες, όπως ο Καραϊσκάκης, ο Μπουκουβάλας, ο Κατσαντώνης κ.α., το χρησιμοποίησαν σαν οχυρό. Πολύτιμος αρωγός στάθηκε στη διοικούσα επαναστατική επιτροπή Ηπείρου –Θεσσαλίας όταν τον χειμώνα του 1866-67 μεέδρα της το Πετρίλο, προετοίμαζε και διένειμε την επαναστατική προκήρυξη για την ένωση με την υπόλοιπη Ελλάδα.» (Ιερά Μονή Γενεσίου τῆς Θεοτόκου Πετρίλου, <http://www.imthf.gr/index.php/features/ieres-mones/703-im-gen-thoetokou-petrilou>).

Εικόνα 23: Το εσωτερικό του Ναού.

Ιερά Μονή Αγίου Ιωάννου Προδρόμου Παλιουρίου.

Λίγα μόνο χιλιόμετρα μακριά από το χωριό Παλιούρι συναντάμε το κτίσμα του βυζαντινού ναού του Αγίου Ιωάννου Προδρόμου. Σε ύψος 700 μέτρων στο βουνό Κρυ ή Κρύο δεσπόζει ο μικρός ναός όπου η παράδοση θέλει να ανακαλύφθηκε από ένα βοσκό τυχαία καθώς παίζοντας την φλογέρα του, εκείνη έπεσε σε μια τρύπα στο ύψωμα εκείνο όπου ακούστηκε ένας κρότος.. Έπειτα, με την βοήθεια συγχωριανών του έσκαψαν την περιοχή και αποκαλύφθηκε ο ναός.

Εικόνα 24: *Ο ναός από την εξωτερική του πλευρά.*

Έκδηλα είναι τα βυζαντινά στοιχεία του ναού όπως ο σπάνιος τύπος του σταυροειδούς τετρακίονιου ναού με τρούλο, το βυζαντινό πλινθοπερίκλειστο σύστημα με τις λίγες τοιχογραφίες, το αρκοσόλιο του βόρειου τοίχου με τον τάφο του κτήτορα. Δυστυχώς τα ιστορικά στοιχεία δεν επαρκούν για εμπλουτισμό των γνώσεων μας σχετικά με την πορεία και την εν γένη ιστορία της Ιεράς αυτής Μονής.

Εικόνα 25: Στολισμός του ναού σε ημέρα εορτασμού.

Ιερά Μονή Κοιμήσεως της Θεοτόκου Ρεντίνας Καρδίτσας.

Η Ιερά Μονή της Κοιμήσεως της Θεοτόκου Ρεντίνας βρίσκεται κτισμένη σε μια πλαγιά των Αγράφων στην Πίνδο, σημείο ένωσης των τριών νομών Καρδίτσας, Φθιώτιδας και Ευρυτανίας.

Εικόνα 26: Εσωτερικοί χώροι της Ιεράς Μονής.

Το μοναστήρι απέχει μόλις 7 χιλιόμετρα από το χωριό Ρεντίνα, έδρα του ομώνυμου Δήμου και σε παλαιότερες εποχές έδρα της Επισκοπής Λιτής και Ρενδίνης.

Κατά την παράδοση, η Ιερά Μονή φαίνεται να κτίστηκε κατά τον 9ο ή 10ο αιώνα. Μαρτυρίες υποστηρίζουν πως ολόκληρη η μονή ανακαινίστηκε αρκετούς αιώνες αργότερα κοντά στο 1579 καθώς και η ανακαίνιση μόνο του Καθολικού συνέβη το 1640.

Εικόνα 27: *Το εσωτερικό του ναού.*

«Η αρχιτεκτονική της Μονής έχει φρουριακό χαρακτήρα με τέσσερις πτέρυγες κελιών γύρω από το Καθολικό, από τις οποίες σώζονται σήμερα μόνο η Ανατολική και η Δυτική.

Ο ναός είναι αθωνικού τύπου και είναι κατάγραφος με τοιχογραφίες του 1662 ιστορημένες από το ζωγράφο, Ιωάννη και το γιο του, που ήταν από τους σπουδαιότερους συνεχιστές της Μακεδονικής σχολής¹¹, σύμφωνα με τον Πατέρα Βασίλειο.

Βόρεια και Νότια του Νάρθηκα βρίσκονται τα παρεκκλήσια των Αγίων Αποστόλων Πέτρου και Παύλου και Αγίου Νικολάου και του Τιμίου Προδρόμου

¹¹Η Μακεδονική Σχολή γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη, άνθισε κυρίως στην Μακεδονία μεταξύ του 11ου και 13ου αιώνα, με κέντρο την Θεσσαλονίκη και πέρασε και στη Σερβία. Η τεχνοτροπία αυτή χαρακτηρίζεται από έντονα χρώματα με πλατιά σαρκώματα και φωτίσματα, τα δε ισκιωμένα μέρη είναι μικρότερης έκτασης και δεν χωρίζονται απότομα από το φως. Ο προπλασμός είναι φτιαγμένος από ανοιχτόχρωμη ωμή σιέννα ή υποπράσινο. Τα σώματα διαγράφονται κάτω από τα ενδύματα. Η πυχολογία είναι πλούσια και διακοσμείται με θεαματική λεπτομέρεια, ενώ παρατηρούνται ένταση, κίνηση, ελευθερία, πλούσια χρώματα και έντονη έκφραση της ψυχολογικής καταστάσεως των εικονιζομένων προσώπων. Το πρόσωπο και τα ενδύματα είναι πλατιά φωτισμένα, γι' αυτό και την ονομάζουν «πλατιά τεχνοτροπία». Βλέπε: https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%92%CF%85%CE%B6%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BD%CE%AE_%CE%B1%CE%B3%CE%B9%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AF%CE%B1

αντίστοιχα, ενώ στη Δυτική πτέρυγα υπάρχει παρεκκλήσι του Τιμίου Σταυρού με κρύπτη για τα κειμήλια ή σύμφωνα με την τοπική παράδοση «Κρυφό Σχολείο».

Μεγάλη πνευματική αλλά και υλική ακμή γνώρισε η Μονή κατά την εποχή της Τουρκοκρατίας. Ήταν σταυροπηγιακή με επικυρωμένα προνόμια από πατριαρχικό σιγίλιο¹² του 1764. Υπήρξε σπουδαίο εκκλησιαστικό κέντρο και διατηρούσε στενούς δεσμούς με το Φανάρι και το Άγιον Όρος καθώς και με τη Ρωσία, όπου συντηρούσε μετόχι το οποίο και προσέδωσε στο Μοναστήρι "το Ρωσικόν".

Στο χώρο της Μονής επίσης λειτουργούσε νοσοκομείο για απόρους των γειτονικών χωριών, ενώ στα μέσα του 18ου αιώνα σχολή Ελληνικών γραμμάτων που εξελίχθηκε σε ανωτέρα και διατηρούσε σημαντική βιβλιοθήκη.

Εικόνα 28: *Τοιχογραφία στο εσωτερικό του ναού.*

¹² Με το όνομα σιγίλιο, (ή σιγίλιο, ή και σιγγίλιο), φέρονταν κατά τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία τα σημαντικότερα επίσημα αυτοκρατορικά έγγραφα που αφορούσαν κυρίως θέματα εξωτερικής πολιτικής τα οποία συνηθέστερα χρησιμοποιούσε η βυζαντινή διπλωματία. Παρόμοια επίσης έγγραφα ήταν και εκείνα που περιείχαν αποφάσεις επί σπουδαίων διοικητικών ζητημάτων καθώς και σε λίαν προνομιακές τακτοποιήσεις ζητημάτων. Από την παραπάνω πολιτειακή χρήση της εποχής εκείνης χαρακτηρίστηκαν ομοίως ως σιγγίλια τα πατριαρχικά και συνοδικά έγγραφα καλούμενα επίσης και "σιγγιλάδη γράμματα ή επιστολές" που γράφονταν αρχικά επί περγαμινής. Ανάλογα δε με το περιεχόμενό τους διακρίνονταν σε ρυθμιστικά, επιβεβαιωτικά, αφοριστικά κ.λπ. Γενικό χαρακτηριστικό των πάσης φύσεως τέτοιων εγγράφων ή επιστολών, σιγγιλίων, ήταν η "απρωρημένη" (= εξαρτημένη) συνήθως μολύβδινη σφραγίδα (βούλα), λατινικά "sigillum", εξ ου και η ονομασία τους, που συνόδευε τα έγγραφα αυτά. Με πατριαρχικά σιγγίλια συνηθέστερα αναγνωρίζονταν ή ιδρύονταν μοναστήρια, επισκοπές, εκκλησιαστικές σχολές, τοπικές δικαιοδοσίες, ή υπαγωγές αυτών, όπως και μεταξύ επισκοπών καθώς επίσης και περιπτώσεις αφορισμών. Βλέπε: <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%B9%CE%B3%CE%AF%CE%BB%CE%BB%CE%B9%CE%BF>

Κατά την διάρκεια της Επανάστασης, υπήρξε κέντρο αγώνων και κινημάτων, όπως αυτών του 1848, του 1854, του 1867, οπότε υπέστη σημαντικές καταστροφές κατά τις συγκρούσεις με τους Τούρκους. Το 1881, όταν απελευθερώθηκε η Θεσσαλία, είχε 7 μοναχούς. Από το 1930 έως και το 1947 ηγούμενος της Μονής διετέλεσε ο Ιερομόναχος Αβράμιος Ρούσκας που εκτελέστηκε και βρήκε μαρτυρικό θάνατο κατά την διάρκεια του Εμφυλίου πολέμου.

Εικόνα 29: Στο προαύλιο του ναού.

Σήμερα λειτουργεί (από το 2000), ως γυναικεία πλέον Μονή, της οποίας η αδελφότητα συνεχίζει τη μοναστική παράδοση των Πατέρων μας και μεριμνά για τη συντήρηση των κτισμάτων της. Στην Ιερά Μονή βρίσκεται αποθησαυρισμένο τμήμα της κάρας του Αγίου Ιερομάρτυρος Βασιλείου πρεσβυτέρου της Εκκλησίας της Αγκύρας, του οποίου η μνήμη τιμάται στις 22 Μαρτίου και είναι ιδιαίτερα αγαπητός στους κατοίκους των γύρω χωριών. Ο Άγιος έζησε τον 4ο αιώνα και μαρτύρησε στην Καισάρεια της Καππαδοκίας το 362 μ. Χ. από τον Ιουλιανό τον Παραβάτη. Η λειψανοθήκη φέρει χρονολογία 1780 και είναι άγνωστο το πως

κατέληξε στην Μονή.» (Ιερά Μονή Κοιμήσεως της Θεοτόκου Ρεντίνας
Καρδίτσας,

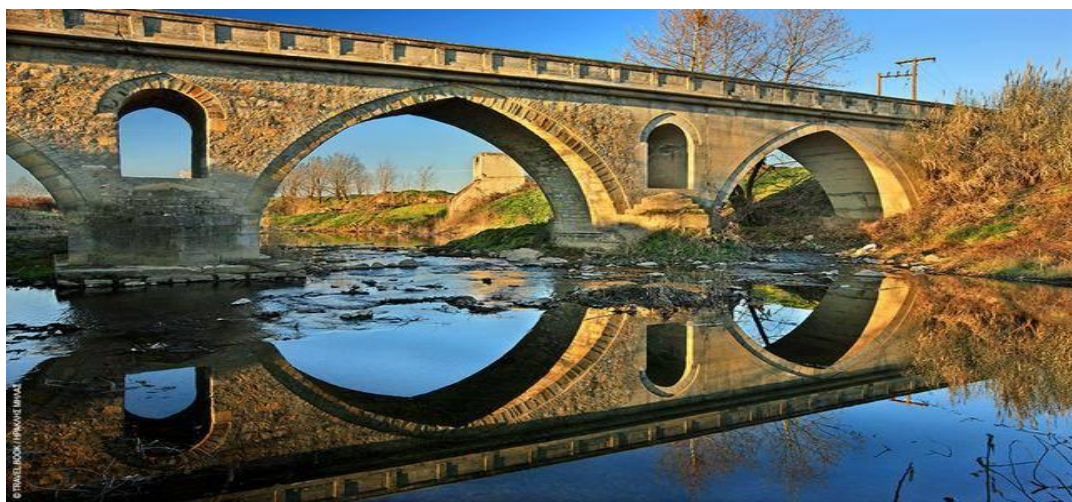
[http://www.pigizois.net/ieres_mones/i_m_koimiseos_theotokou_rentinas_karditsas
/i_m_koimiseos_theotokou_rentinas_karditsas.htm](http://www.pigizois.net/ieres_mones/i_m_koimiseos_theotokou_rentinas_karditsas/i_m_koimiseos_theotokou_rentinas_karditsas.htm)).

Η γέφυρα Μοσχολουρίου.

Ένα άλλο σημείο στο νομό Καρδίτσας με βυζαντινή προέλευση αποτελεί η γέφυρα Μοσχολουρίου η οποία βρίσκεται στον ποταμό Σοφαδίτη¹³ ή αλλιώς Ονώχονο.

Κατά την παράδοση οι πιθανές χρονολογίες κατασκευής της γέφυρας θεωρούνται ο 10^{ος} αιώνας, κατασκευής επί Σαρακηνών (Δασκαλάκης, Γεωργαντά 2004-2005) ή η Βυζαντινή περίοδος, μεταξύ 12ου και 15ου αι. (Καραφύλλης, 2005).

Η τελική σημερινή μορφή της γέφυρας προήλθε το 1952 κατόπιν έργων ανακαίνισης, διαπλάτυνσης του καταστρώματος και επιμήκυνσης της με την κατασκευή του τρίτου τόξου. Το γεφύρι σήμερα, είναι τρίτοξο με ημικυκλικής μορφής ανοίγματα και με δύο ανακουφιστικά ανοίγματα στα μεσόβαθρα της ίδιας μορφής.

Εικόνα 30: Σημερινή μορφή του γεφυριού.

¹³Ο Σοφαδίτης ποταμός αποτελεί έναν από τους πολυάριθμους παραπόταμους του Πηνειού, ο οποίος πηγάζει από τα αρεινά της Καρδίτσας. Βλέπε: http://www.anka.gr/portal/images/stories/anka/Anapyksiako_Synedrio/Eisigiseis_2ouAnapt/4_Paralili_synedria/Nikolopoulou_perilipsi.pdf

Αρχικά κατασκευάστηκε με δύο τόξα μήκους 10,80 μ και ύψους από την κοίτη του ποταμού 6,20 μ. και 7,20 μ. Τα τόξα έχουν διπλό διάζωμα πλάτους 0,50 μ. το πάνω που είναι και φέρων και 0,20 το πάνω. Το κλειδί του κάτω διαζώματος έχει πλάτος 0,55 μ. Τα ανακουφιστικά ανοίγματα έχουν πλάτος 1,80 μ. και ύψος 3,00 μ. Τα μεσόβαθρα έχουν πλάτος 4,00 μ. και ύψος 2,70 μ. Ο φορέας έχει πλάτος 4,20 μ. και το κατάστρωμα 4,80 μ. Τα διαζώματα του γεφυριού είναι κατασκευασμένα από πωρόλιθο και τα υπόλοιπα τμήματα της γέφυρας είναι κατασκευασμένα από ασβεστόλιθο σε μορφή οριζόντων αρμών.

Εικόνα 31: Εμπρόσθια απόψη του γεφυριού.

Το τρίτο άνοιγμα και το στηθαίο είναι κατασκευασμένα από οπλισμένο σκυρόδεμα και προστέθηκαν στη γέφυρα το 1952. Η αρμολόγηση έγινε με τσιμεντοκονία. Το γεφύρι είναι συνδεδεμένο με θρύλους και παραδόσεις του τόπου, με ιστορικά γεγονότα που έλαβαν χώρα στην περιοχή και με την καθημερινή ζωή των κατοίκων. (Πηγή: <http://sofades.gr/gefyra-moscholoutiou/>)¹⁴

¹⁴Βλέπε: Δήμος Σοφάδων, Γέφυρα Μασχολουρίου, <http://sofades.gr/gefyra-moscholoutiou/>

Ιερά Μονή Γεννήσεως της Θεοτόκου – Κατούσι¹⁵.

Στα σύνορα Καρδίτσας – Τρικάλων και σε υψόμετρο 1200 μέτρων συναντάμε το μοναστήρι, κτισμένο ανάμεσα στους οικισμούς Λαγκάδι και Μεταμόρφωση. Η Ιερά Μονή είναι κτισμένη σε μια απότομη βραχώδη πλαγιά πάνω από το χωριό Ανθηρό.

Εικόνα 32: Η Ιερά Μονή πάνω στην πλαγιά.

Σύμφωνα με την παράδοση, η μονή κτίστηκε από τον Ιερομόναχο Ιωνά, ενώ μια άλλη εκδοχή αναφέρει ως κτήτορα του μοναστηριού έναν ιερομόναχο ο οποίος δεν είχε αρκετά χρήματα ώστε να πληρώσει τους χτίστες οι οποίοι επρόκειτο να εγκαταλείψουν την εργασία τους.

¹⁵ Το όνομα Κατούσι το πήρε από το συνοικισμό της Μεταμορφώσεως που ανήκει το μοναστήρι και που παλιά λεγόταν Κατούσι. Βλέπε: http://greekorthodoxreligioustourism.blogspot.gr/2015/03/blog-post_10.html

Τότε, μια νύχτα, σε κάποιον μάστορα εμφανίστηκε η Παναγία που του υπέδειξε συγκεκριμένο σημείο να σκάψει σε κάποιο παραπλήσιο βράχο. Ο μάστορας αφού έσκαψε στο σημείο εκείνο όπως του υποδείχθηκε, βρήκε θαμμένα όσα χρήματα χρειαζόντουσαν για την οικοδόμηση του μοναστηριού. Ως προς την ημερομηνία κτίσης της Μονής, μια εικόνα του τέμπλου φέρει την επιγραφή «Ιστορήθη το τέμπλο το έτος 1661». (Βλέπε: http://greekorthodoxreligioustourism.blogspot.gr/2015/03/blog-post_10.html).

Εικόνα 33: Επιγραφή στο εσωτερικό του ναού.

Σε διαστάσεις, ο ναός είναι μικρού μεγέθους, ωστόσο, αποτελεί ένα κομψοτέχνημα. Είναι καμαροσκέπαστος και αντί τρούλου υπάρχει ένα ημισφαίριο το οποίο απεικονίζει τον Παντοκράτορα. Αργότερα, περίπου το 1784, προστέθηκε ο νάρθηκας¹⁶ του ναού.

¹⁶ Ο νάρθηκας ή πρόναος αποτελεί το τρίτο μέρος ενός χριστιανικού ναού, μετά το ιερό βήμα και τον κυρίως ναό, που βρίσκεται στο δυτικό άκρο, όπου και είναι ο πρώτος χώρος για τον εισερχόμενο. Πρόκειται για μικρού μήκους χώρο με πλάτος σχεδόν το πλάτος του ναού. Είναι το μέρος εκείνο που κατά την αρχαία Εκκλησία στέκονταν οι κατηχούμενοι, οι μετανοούντες, οι υποπίπτοντες και οι προσκλαίοντες πιστοί. Βλέπε:

Οι εσωτερικοί τοίχοι είναι καλυμμένοι με βυζαντινές αγιογραφίες οι οποίες διατηρούνται σε άριστη κατάσταση.

Εικόνα 34: Το εσωτερικό του ναού.

Την αίθουσα της τράπεζας, πάνω από τον νάρθηκα, κοσμούν δυο μικρά θολωτά αγιογραφημένα παρεκκλήσια με τρούλο ημισφαιρικό και τα δυο. Το ένα δεξιά των Αγίων Αναργύρων και το άλλο των Αγίων Ταξιαρχών.

Οι αρχικές τοιχογραφίες πραγματοποιήθηκαν στα 1663, από το συνεργείο του γνωστού Ιωάννη, του Δημητρίου Αναγνώστη και του ιερέα Αναστασίου.
(http://greekorthodoxreligioustourism.blogspot.gr/2015/03/blog-post_10.html)

Εικόνα 35: Τα δυο αγιογραφημένα παρεκκλήσια.

Στα χρόνια της Τουρκοκρατίας, η Ιερά Μονή αποτέλεσε καταφύγιο των κατοίκων της περιοχής οι οποίοι κατέφευγαν στο μοναστήρι για προστασία. Επιπρόσθετα, στα χρόνια της επανάστασης του 1821, η Μονή Κατουσίου αποτέλεσε ασφαλές καταφύγιο για τον στρατηγό Γεώργιο Καραϊσκάκη και τους συντρόφους του.

Εικόνα 36: Καλοδιατηρημένη αγιογραφία στο εσωτερικού του ναού.

Ιερά Μονή Παναγίας Σπηλιάς Αγράφων.

Στο δήμο ανατολικής Αργιθέας του νομού Καρδίτσας και σε υψόμετρο 1000 περίπου μέτρων συναντάμε την Μονή Παναγίας Σπηλιάς. Είναι κτισμένη πάνω σε βραχώδη και απότομη κορυφή των Αγράφων κοντά στην κοινότητα των Κουμπουριανών.

Εικόνα 37: Πανοραμική άποψη της Μονής.

Η Μονή απέχει περίπου 41 χιλιόμετρα από το Μουζάκι και δίπλα της περνάει ο παραπόταμος του Αχελώου ποταμού, ο Πετρηλιώτικος. Αξιοθαύμαστο σημείο αποτελεί η σπηλιά στη βάση της μονής όπου σύμφωνα με την παράδοση εκεί βρέθηκε η θαυματουργή εικόνα της Παναγίας της Σπηλιάς και σ' αυτή οφείλει και το όνομά Της.

«Η παράδοση αναφέρει σαν ιδρυτές της Μονής Σπηλιάς δύο αδέρφια, τον Αθανάσιο και τον Παρθένιο, καλόγεροι στο μοναστήρι του Αι - Χαραλάμπη, οι

οποίοι το 1064 σε όνειρο που είδαν και οι δύο, η Παναγία τους υπέδειξε που να κτίσουν μοναστήρι αφιερωμένο σε Αυτήν. Εκεί στο πιο απρόσιτο σημείο βρήκαν την εικόνα της Παναγίας, πλάι στην οποία έκαιγε καντήλι, ενώ με θαύμα αναφάνηκε και πόσιμο νερό, το οποίο ρέει ακόμη έως και σήμερα.» (Βλέπε: http://greekorthodoxreligioustourism.blogspot.gr/2015/10/blog-post_28.html)

Εικόνα 38: Το σημείο όπου ρέει το αγίασμα της Μονής Σπηλιάς.

Ο σημερινός ναός που είναι κτισμένος δίπλα στον παλιό, κτίστηκε το 1736 και είναι αφιερωμένος στο όνομα της Ζωοδόχου Πηγής και Κτήτορες του θεωρούνται οι πατεράδες Παρθένιος, Ιωνάς, Γαβριήλ και Ανανίας, όπως φαίνεται και σε επιγραφή δεξιά από την είσοδο του ναού.

Στο εσωτερικό του νέου αυτού καθολικού της Ζωοδόχου Πηγής, διατηρούνται τοιχογραφίες που χρονολογούνται από τον 18ο και 19ο αιώνα. Επίσης, διατηρείται και ένα εντυπωσιακό ξυλόγλυπτο και επιχρυσωμένο τέμπλο.

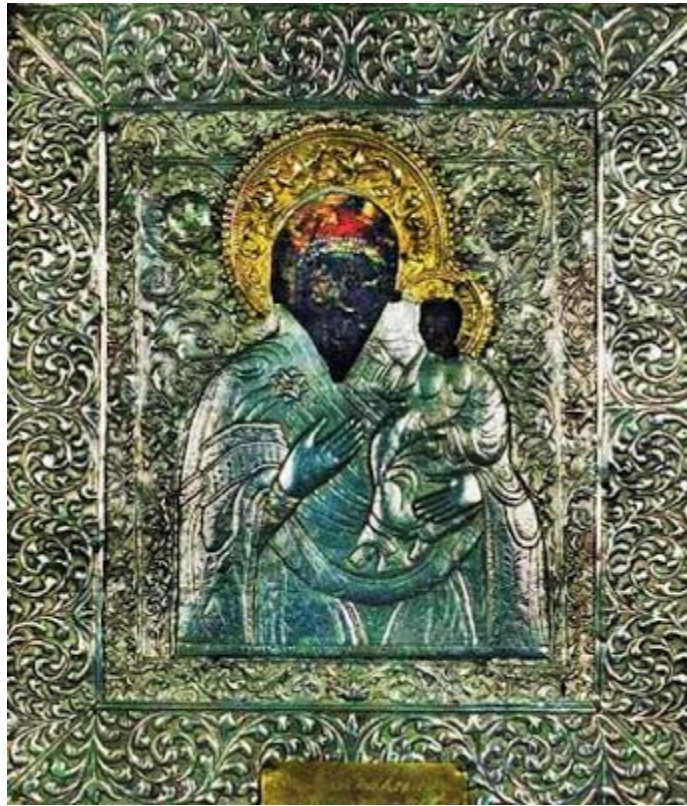

Εικόνα 39: Το εσωτερικό του Νέου Καθολικού της Ζωοδόχου Πηγής, χτισμένο το 1736.

Η Μονή Σπηλιάς χαρακτηρίστηκε ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο και τόπος που παρουσιάζει ιδιαίτερο φυσικό κάλλος ή ενδιαφέρον από απόψεως αρχιτεκτονικής ή ιστορικής με την απόφαση ΥΑ 4701/3-3-1967 - ΦΕΚ 183/Β/16-3-1967.

Στη μονή υπάρχουν μεταξύ άλλων, ιερά λείψανα των παρακάτω Αγίων: Αγίου Νεκταρίου Πενταπόλεως, Αγίου Χαραλάμπους, Αγίου Κυρίλλου Αλεξανδρείας, Αγίου Αποστόλου & Ευαγγελιστού Λουκά, Αγίου Αποστόλου

Φιλίππου, Αγίων Αποστόλων Βαρθολομαίου & Βαρνάβα, Αγίου Γεωργίου εν Ιωαννίνους, Αγίου Παντελεήμονος, Αγίου Ραφαήλ Λέσβου, Αγίου Γεωργίου Τροπαιοφόρου, Αγίου Δημητρίου Μυροβλήτου, Αγίου Λαζάρου τετραήμερου, Αγίας Μαρίνης, Αγίου Αποστόλου Ιακώβου Αδελφοθέου, Αγίου Βασιλείου Μεγάλου, Αγίου Ιωάννου Χρυσοστόμου, Αγίου Γρηγορίου Θεολόγου, Αγίου Αποστόλου Ανδρέου Πρωτοκλήτου και Αγίου Ειρηναίου Επισκόπου Λυών.

Εικόνα 40: *Η Θαυματουργή εικόνα της Παναγίας Σπηλιάς, έργο του Ευαγγελιστή Λουκά*

Ιερά Μονή Αγίας Τριάδος Δρακότρυπας.

Ένα από τα σημαντικότερα μνημεία των Αγράφων αποτελεί η Ιερά Μονή Αγίας Τριάδος Δρακότρυπας. Σε υψόμετρο 800 μέτρων σε μια πανέμορφη τοποθεσία στο όρος Οξυά δεσπόζει επιβλητική η Μονή με θέα τα βουνά Τύμπανο και Καραβούλια.

Στην θέση που υπάρχει σήμερα η Μονή, ήταν κτισμένο παλιό μοναστήρι αφιερωμένο στον Άγιο Προκόπιο ή την Αγία Τριάδα το οποίο καταστράφηκε από φωτιά.¹⁷

Εικόνα 41: Η θέα από την Μονή.

Στην σημερινή Μονή υπάρχει επιγραφή στην θύρα η οποία μας πληροφορεί πως πρόκειται για μεταβυζαντινό κτίσμα του 1758. Περαιτέρω ιστορικά στοιχεία

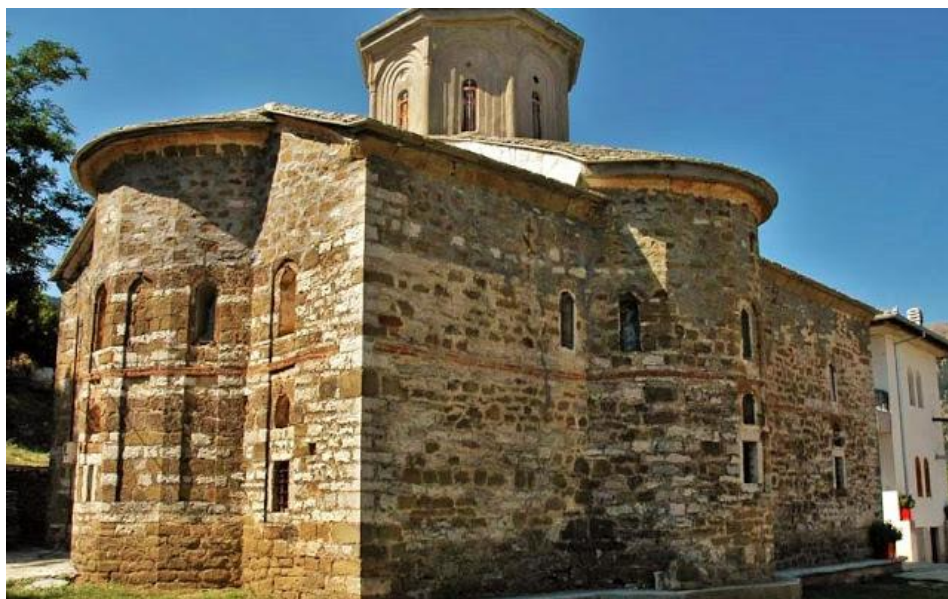
¹⁷ Αυτό μας το πληροφορεί μία σχετική επιγραφή που αναγράφεται σε μία φορητή εικόνα της Αγίας Τριάδος, η οποία φυλάσσεται σήμερα στο Μουσείο της Ιερής Μητροπόλεως Θεσσαλιώτιδος. Βλέπε: http://greekorthodoxreligioustourism.blogspot.gr/2015/05/blog-post_10.html

για την Μονή είναι ελλιπή και περιορισμένα και προέρχονται κυρίως από πατριαρχικό σιγίλιο του 1743, που την καθιστά σταυροπηγιακή.

Σύμφωνα με το σιγίλιο του Οικουμενικού Πατριάρχου Παϊσίου Β', υπήρξε Σταυροπηγιακή Μονή και Ανεγέρθηκε επί Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κ. Σεραφείμ, Επισκόπου Φαναρίου και Νεοχωρίου Μακαρίου και Ηγουμένου Ιωσήφ Ιερομονάχου «και της συνοδείας αυτού».

Το Καθολικό είναι περικαλλής Ναός αφιερωμένος στην Αγία Τριάδα, αθωνικού τύπου, σύνθετος τετρακίονιος σταυροειδής με χορούς, με νάρθηκα - λιτή στη δυτική πλευρά του. Η μόνη αρχιτεκτονική ιδιαιτερότητα έγκειται στο ότι η ανατολική κεραία του σταυρού προχωρά και εφάπτεται της κόγχης του Ιερού. Εντός του Νάρθηκα του Καθολικού και επάνω από τη θύρα υπάρχει η εξής επιγραφή: «Υμίν δέδοται η των ουρανών βασιλεία, δείξατε ημίν τα καλά έργα και απολαύσετε τον μισθόν».

(http://greekorthodoxreligioustourism.blogspot.gr/2015/05/blog-post_10.html)

Εικόνα 42: Κοντινή λήψη της Μονής.

Η αγιογράφησή του Καθολικού της Μονής της Δρακότρυπας έγινε το 1758 από τον ζωγράφο αλλά και ιερέα Θεόδωρο Ουρία ο οποίος καταγότανε από την Αγιά της Λάρισας.

Εικόνα 43: Τοιχογραφία στο ιερό βήμα: η «Πλατυτέρα».

Εικόνα 44: Η Κοίμηση του Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου.

Στη βόρεια πτέρυγα της Μονής υπήρχε μεγάλη βιβλιοθήκη. Σήμερα ελάχιστα από τα πολλά της βιβλία φυλάσσονται στη βιβλιοθήκη του συλλόγου «Ανάπλαση» Δρακότρυπας.

Η Μονή της Δρακότρυπας είχε σημαντική εθνική συμβολή κατά την Τουρκοκρατία. Υπήρξε καταφύγιο για πολλούς αγωνιστές του 1821, όπως του Γεωργίου Καραϊσκάκη.

Κατά την παράδοση, όταν την επισκέφθηκε ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, οι μοναχοί δεν τον δέχθηκαν, επειδή ίσως προέτρεπε τους κατοίκους της Δρακότρυπας, που κατασκεύαζαν σπαθιά, να τα πουλάνε μόνο στους Έλληνες. Ο Άγιος τότε τους καταράστηκε λέγοντας: «να βουλιάζετε, δεν αξίζετε να ζήσετε». Έτσι, σε αυτό το γεγονός αποδίδονται οι διάφορες κατολισθήσεις που υπέστη κατά καιρούς το χωριό.

Εικόνα 45: Τοιχογραφία στο εσωτερικό της Μονής.

Η μονή χαρακτηρίστηκε ιστορικό - διατηρητέο μνημείο με την 4702/13-6-1967 Υπουργική απόφαση και τα τελευταία χρόνια με τις γενναιόδωρες προσφορές και τη φροντίδα των κατοίκων του χωριού χτίστηκαν βοηθητικά οικήματα στα οποία διαμένουν μοναχές υπό την γερόντισσα Ευφημία.

Εικόνα 46: Τοιχογραφία που απεικονίζει την Παναγία ν κρατά στα χέρια της τον Υιό της.

Ιερά Μονή Πέτρας Καταφυγίου

Τέσσερα χιλιόμετρα περίπου βορειοδυτικά του χωριού Καταφύγι του Δήμου Ιτάμου και σε υψόμετρο 600 μέτρων δεσπόζει το μοναστήρι το οποίο είναι αφιερωμένο στην Κοίμηση της Θεοτόκου . Η Μονή οφείλει το όνομα της στον βράχο πάνω στον οποίο είναι κτισμένη.

Σύμφωνα με την παράδοση, στα βορειοανατολικά του βράχου υπάρχει μια φυσική σπηλιά όπου εκεί βοσκοί της περιοχής βρήκαν τη θαυματουργό εικόνα της Παναγίας της Οδηγήτριας διαστάσεων 0,75 x 0,54 x 0,035, έργο του Ευαγγελιστή Λουκά. Η Σπηλιά αυτή υπάρχει σήμερα και είναι προσβάσιμη μέσω ενός μονοπατιού από την Μονή.

Εικόνα 47: Η εφέστια Εικόνα της Μονής, η Παναγία της "Πέτρας".

Το μοναστήρι συγκαταλέγονταν ανάμεσα στα πέντε σημαντικότερα μοναστήρια της περιοχής των Αγράφων ενώ υπήρξε και σημαντικό μετόχι της σταυροπηγιακής Μονής της Μεταμορφώσεως Καταφυγίου, της οποίας όμως σήμερα δεν διασώζονται ίχνη.
(http://greekorthodoxreligioustourism.blogspot.gr/2015/05/blog-post_12.html)

Πρώτοι κτήτορες της Μονής αναγράφονται στην "παρρησία"¹⁸ του 1600 οι μοναχοί Φιλάρετος, Δανιήλ, Λαυρέντιος και Ζωσιμάς οι όποιοι ανέλαβαν και το βαρύ αλλά και ιερό χρέος να ιδρύσουν το Μοναστήρι. Κατόπιν αναφέρονται οι ιερομόναχοι Παρθένιος, Νεόφυτος και Σάββας.

Εικόνα 48: Το εσωτερικό του Καθολικού.

¹⁸ τα ονόματα πιστών της Ορθόδοξης Εκκλησίας, ζωντανών ή νεκρών, τα οποία μνημονεύονται σε ακολουθίες ενός μοναστηριού, εκτός των επίσημων διπτύχων, στα οποία περιέχονται ονόματα που μνημονεύονται στην Πρόθεση κατά την τέλεση της θείας λειτουργίας. (Νικόλαος Ανδ. Μιχαλόπουλος, "Ανέκδοτες ιεροσφράγιστες μοναστηριακές αποδείξεις (ενδείξεις) ιερών μονών του Αγίου Όρους προς τους κατοίκους της Θάσου", Θασιακά, τόμ. 10, σ. 486, υποσημ. 5). Βλέπε: <https://el.wiktionary.org/wiki/%CF%80%CE%B1%CF%81%CF%81%CE%B7%CF%83%CE%AF%CE%B1>

Η Μονή Πέτρας είχε εντυπωσιακό περίβολο μήκους 50 μέτρων και πλάτους 53, πύργο με καταχύστρες¹⁹ αλλά και έναν τοξωτό πυλώνα στην ανατολική πλευρά. Διέθετε 80 διώροφα κελιά και πολλά υπόγεια που χρησιμοποιούνταν ως εργαστήρια και αποθηκευτικοί χώροι.

Από το μοναστηριακό συγκρότημα της Μονής Πέτρας που μέχρι το 1968 προστάτευε οχυρωματικός περίβολος με πυλώνα, καταχύστρες, κελιά, εστία, μαγειρείο, βορδοναρείο²⁰ και άλλους βοηθητικούς χώρους, σήμερα σώζεται μόνο το καθολικό - με το προσκολλημένο σ' αυτό παρεκκλήσι - καθώς και ένα ερειπωμένο κτίριο κελιών στα ανατολικά.

¹⁹ Οι Καταχύστρες ή Ζεματίστρες: κτιστές περικλείστες προεξοχές στο άνω τμήμα των τειχών, ένα είδος «μπαλκονιού», από το δάπεδο του οποίου οι αμυνόμενοι έβαλαν με πέτρες και τόξα κατά των εχθρών. Η πληροφορία ότι έχυναν επίσης καυτό λάδι ή νερό, αν και όχι ιδιαίτερα αξιόπιστη, τους προσέδωσε το όνομα «Ζεματίστρες». Παρατηρούνται πολλές παραλλαγές, ανάλογα με την μορφή και την λειτουργία τους. Η απλούστερη είναι η μεμονωμένη καταχύστρα (γαλλ.bretèche), που στηρίζεται πάνω σε δύο προεξέχοντες λίθινους δοκούς (φουρούσια). Όταν παρατηρούνται περισσότερα φουρούσια, τότε μπορούμε να μιλάμε για ολιγάριθμη σειρά καταχυστρών. Είναι επίσης δυνατόν να υφίσταται ολόκληρη ζώνη συνεχόμενων καταχυστρών (αγγλ.machicolations, γαλλ.mâchicoulis) που επιστέφουν την άνω απόληξη τειχών ή πύργων. Εκτός από φουρούσια, οι καταχύστρες μπορούν να στηρίζονται σε τόξα ή σε αντηρίδες. Ιδιαίτερα συχνή είναι η παρουσία τους πάνω από πύλες και αδύναμα («νεκρά») σημεία των τειχών, όπως οι γωνίες μεταξύ του τείχους και των πύργων. Βλέπε: <http://constantinople.ehw.gr/forms/fGlossarySummary.aspx?glossaryID=2610>

²⁰ Στάβλος.

Εικόνα 49: *Η είσοδος του Καθολικού.*

Το καθολικό της μονής Πέτρας ανήκει στον τετρακίονιο αθωνικό τύπο με αβαθείς κόγχες και ένα ευρύχωρο νάρθηκα (λιτή).

Με βάση τις μορφολογικές συγκρίσεις με άλλα καθολικά του ίδιου τύπου χρονολογείται στα μέσα του 16ου αιώνα.

Το εσωτερικό του καθολικού αγιογραφήθηκε το 1625 από άγνωστο σε εμάς σήμερα ζωγράφο, επηρεασμένο όμως από την κρητική σχολή ζωγραφικής, και ιδιαίτερα υπό την επίδραση της ζωγραφικής των μονών Δουσίκου και Κορώνας.

Το εξαιρετικής τεχνικής και περίτεχνο ξυλόγλυπτο τέμπλο του ναού κατασκευάστηκε λίγα χρόνια πριν από την τοιχογράφηση του, πριν το 1625.

Εικόνα 50: Λεπτομέρειες του Τέμπλου.

Οι εικόνες του τέμπλου φιλοτεχνήθηκαν το 1608 από τον γνωστό στην περιοχή αυτή ζωγράφο Λάμπο.

Σήμερα οι σημαντικές εικόνες αυτές φυλάσσονται στην σπουδαία Συλλογή της Μητρόπολης Θεσσαλιώτιδος και Φαναριο-φαρσάλων, στην πόλη της Καρδίτσας.

Η λιτή του καθολικού διακοσμήθηκε το 1789 από τον ζωγράφο Κωνσταντίνο με δαπάνη του μοναχού Παχωμίου.

Εικόνα 51: Το εσωτερικό της μονής.

Το παρεκκλήσι στα νοτιοδυτικά του καθολικού είναι αφιερωμένο στη Μεταμόρφωση του Σωτήρος και κτίστηκε την ίδια εποχή περίπου με το καθολικό.

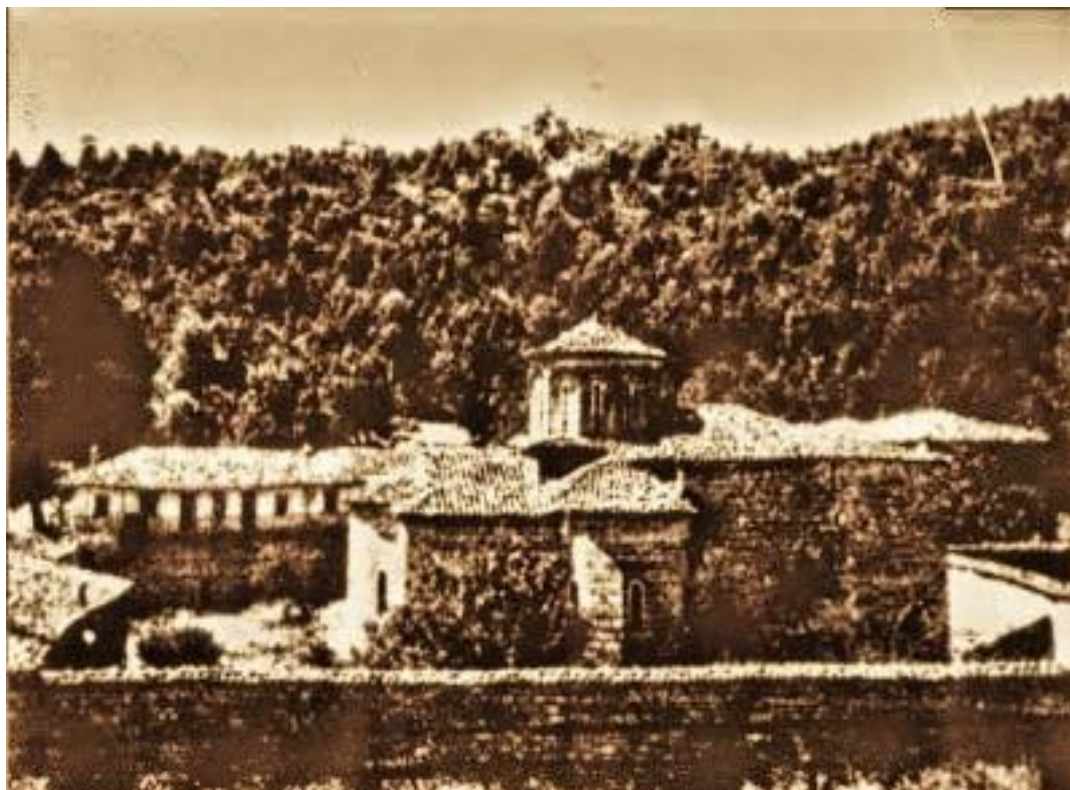
Έχει τη μορφή του μονόκλιτου σταυροειδούς εγγεγραμμένου ναού και αγιογραφήθηκε το 1673 από τον ζωγράφο Ιωάννη τον "ευτελή" - ο ίδιος φιλοτέχνησε και το τέμπλο του παρεκκλησίου - με έξοδα του μοναχού Ανθίμου.

Έχει υποστηριχθεί ότι συμμετρικά προς αυτό υπήρχε και ένα άλλο παρεκκλήσι από το οποίο δεν βρέθηκαν όμως ίχνη κατά τις πρόσφατες έρευνες.

Κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας η μονή Πέτρας είχε πολύ σημαντική εθνική συμβολή.

Στο χώρο της λειτουργούσε βιβλιοθήκη και κρυφό σχολείο ενώ φιλοξενήθηκαν σε αυτό μεγάλοι αγωνιστές της Επανάστασεως του 1821.

Ο Γεώργιος Καραϊσκάκης, ο ξακουστός «καπετάνιος των Αγράφων» από το 1822 έρχεται με τα παλληκάρια του στη μονή, στην οποία και φιλοξενείται και περνάει την περίοδο του Πάσχα το 1823 μαζί με τους μοναχούς της Μονής.

Εικόνα 52: Φωτογραφία της Μονής Πέτρας του 1928 στην οποία διακρίνεται ο περίβολος και τα κελιά.

Το ότι η Ιερά Μονή Παναγίας της Πέτρας ήτανε ένα πολύ σημαντικό προπύργιο του ελληνισμού και ένας σημαντικός χώρος των προσδοκιών του Έθνους μας για την Απελευθέρωση, το αποδεικνύει η αναγραφή, του 1830, του "Πολυχρονίου" του πρώτου Κυβερνήτη της Ελλάδος Ιωάννου Καποδίστρια σε κάποιο από τα παλιά εξαιρετικά, λειτουργικά βιβλία της Μονής.

Επίσης, την Ιερά Μονή Παναγίας Πέτρας επισκέφθηκε και θαύμασε πολύ ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, στα μέσα περίπου της δεύτερης περιόδου του (1763 - 1773).

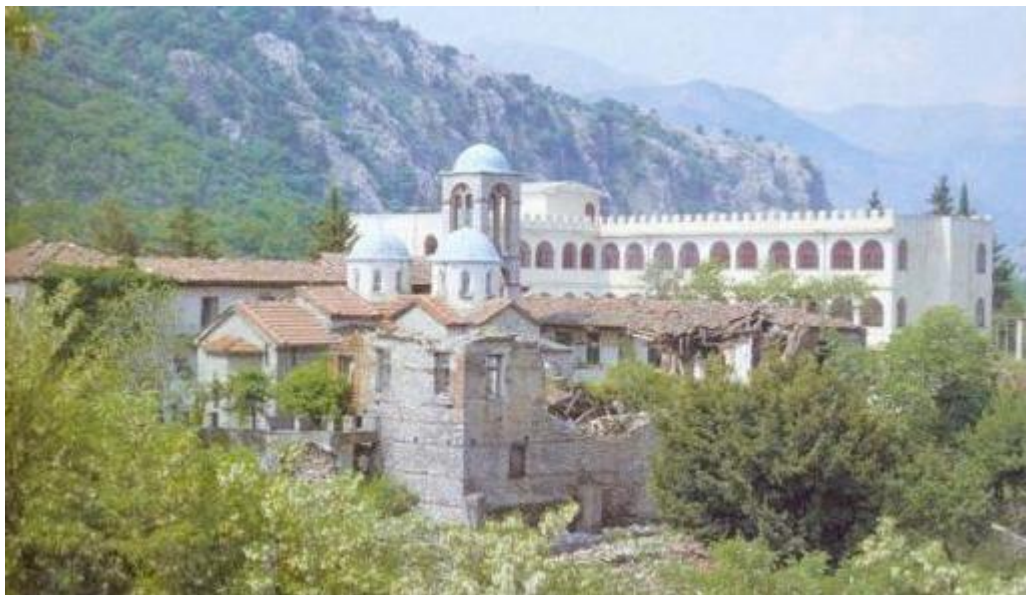
Στο ιστορικό αυτό μοναστήρι της Πέτρας Καταφυγίου σήμερα εγκαταβιώνει μια πολυάριθμη αλλά και πολυεθνική μοναστική ανδρική αδελφότητα με 30 και πλέον μοναχούς, που έχει αναλάβει το δύσκολο πραγματικά έργο της ανακαίνισης της ιστορικής αυτής μονής, υπό την ηγουμενία του Αρχιμανδρίτη Διονυσίου Καλαμπόκα.

Εικόνα 53: *Ο Παντοκράτορας στον τρούλο.*

Ιερά Μονή Αγίου Γεωργίου Μαυροματίου «Καραϊσκάκη».

Κτισμένη πάνω σε βράχους, η Μονή Αγίου Γεωργίου εντοπίζεται 3 χιλιόμετρα ανατολικά από την κωμόπολη του Μουζακίου, στο χωριό Μαυρομάτι Καρδίτσας. Είναι επίσης γνωστή ως Μονή Γεωργίου Καραϊσκάκη όπου σύμφωνα με την παράδοση σε σπήλαιο κοντά στην Μονή γεννήθηκε το 1782 ο Στρατάρχης της Ρούμελης Γεώργιος Καραϊσκάκης. Επιπλέον στη Μονή έζησε για ένα διάστημα και η μητέρα του ήρωα της επανάστασης.

Εικόνα 54: Η Μονή Καραϊσκάκη στο Μουζάκι Καρδίτσας.

Το Καθολικό της Μονής είναι αφιερωμένο στον Άγιο Γεώργιο. Πρόκειται για μονόκλιτο, καμαροσκέπαστο μικρών διαστάσεων. Είναι κτισμένο στα πρότυπα του αθωνικού τύπου, σταυροειδής χωρίς τρούλο στη θέση του οποίου υπάρχει ημισφαίριο αγιογραφημένο με τον Παντοκράτορα.

Το τέμπλο του ναού είναι ξυλόγλυπτο, χρυσοποίκιλτο με δύο σειρές μη φορητών εικόνων. Σε μια αγιογραφία παρουσιάζεται ο Άγιος Γεώργιος όρθιος με στρατιωτική στολή κάτω από το άλογό του²¹.

Εικόνα 55: Μοναχή στο εσωτερικό του ναού.

Ως κτήτορες της Μονής αναγράφονται τα ονόματα εντός του Ιερού Βήματος των: Ευθυμίου και Καλλίστου, των Αρχιερέων και Δαμιανού, Ιακώβου, Ραφαήλ, Γαβριήλ και Νικηφόρου των ιερομονάχων. Το έτος κτίσης της Μονής, 1602 αναγράφεται πίσω από τις δεσποτικές εικόνες του τέμπλου.

Εικόνα 56: Εσωτερικός χώρος της Μονής.

²¹ Ο Άγιος Γεώργιος καθιερώθηκε να αγιογραφείται έφιππος μετά τον 18^ο αιώνα.

Σύμφωνα με επιγραφή που υπάρχει πάνω στη νότια πύλη, οι τοιχογραφίες του εσωτερικού του ναού και του Καθολικού, ιστορήθηκαν από τους ιερομόναχους Σεραφείμ από τη Χίο και Δημήτριο Αναγνώστου από το Μέτσοβο το 1719.

Σήμερα στο μοναστήρι εγκαταβιώνει 30μελής γυναικεία αδελφότητα με μοναχές από πολλές χώρες. Ηγούμενη είναι η μονή Διοδώρα. Αδιάκοπη προσπάθεια της αδελφότητας είναι μεταξύ άλλων η ανακαίνιση του μοναστηριού.

Εικόνα 57: *Βρύση στον προαύλιο χώρο της Μονής.*

Ναός Γενεσίου Θεοτόκου Νεράιδας Δολόπων.

Ο ναός του Γενεσίου της Θεοτόκου βρίσκεται βορειοανατολικά του χωριού Νεράιδα (πρώην Σπινάσα)²², σε απόσταση 3 χλμ.

Εικόνα 58: Το καθολικό από νοτιοδυτικά.

Η ίδρυση της σταυροπηγιακής μονής, της οποίας αποτελούσε το καθολικό, τοποθετείται στα τέλη του 16ου αι.

Το 1608 ο ναός ανακαινίσθηκε από τον ηγούμενο Ιωαννίκιο από τα Τρίκαλα. Πρόκειται για ένα τρίκογχο, ξυλόστεγο, ναό με στοά στη δυτική του πλευρά. Ο

²² Η Νεράιδα είναι ορεινός οικισμός του νομού Καρδίτσας. Είναι κτισμένη σε υψόμετρο 700 μέτρων στις πλαγιές των Αγράφων, και αποτελεί έναν από τους ορεινούς οικισμούς της Θεσσαλίας. Παλαιότερα ήταν γνωστή με το όνομα Σπινάσα, σλαβικής προέλευσης, το οποίο άλλαξε το Μάρτιο του 1928 με βασιλικό διάταγμα. Βλέπε: https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%B5%CF%81%CE%AC%CE%B9%CE%B4%CE%B1_%CE%99%CF%84%CE%AC%CE%BC%CE%BF%CF%85_%CE%9A%CE%B1%CF%81%CE%B4%CE%AF%CF%84%CF%83%CE%B1%CF%82

ναός αγιογραφήθηκε το 1651 από το ζωγράφο Ιωάννη τον "ευτελή", με δαπάνες του άρχοντα Θεοδόσιου Τζηοπέλη. (Σταυρούλα Σδρόλια, αρχαιολόγος).

Εικόνα 59: *Ο ναός από τον περιβάλλοντα χώρο.*

Δυστυχώς τα διαθέσιμα ιστορικά και λοιπά στοιχεία για την Μονή είναι περιορισμένα και αδυνατούμε να αντλήσουμε επιπρόσθετες πληροφορίες.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τα ιστορικά μνημεία που δεσπόζουν και εκθέτονται σε κάθε τόπο, δεν αποτελούν απλά ένα κομμάτι της τοπικής ιστορίας ή πόλο έλξης τουριστικού ενδιαφέροντος, αλλά πολύ περισσότερο ένα ζωντανό κομμάτι της ιστορίας του Έθνους μας, ο συνδετικός κρίκος ανάμεσα στο παρελθόν και το μέλλον μας, η ενθύμηση των δυσκολιών, κακουχιών στο πέρας των αιώνων αλλά και η ταυτόχρονη ακλόνητη πίστη σε ιδανικά και αξίες.

Κάθε μνημείο φέρει πάνω του όλη την εξέλιξη της ιστορίας των ανθρώπων. Μέσα από παρεμβάσεις, αλλοιώσεις, καταστροφές και αναστηλώσεις γράφεται η πορεία της ανθρωπότητας μέσα στις σελίδες της τέχνης, του πολιτισμού, της θρησκείας και εν γένει όλων των τομέων στους οποίους δραστηριοποιείται ο άνθρωπος.

Η χώρα μας αποτελεί πλούσια πηγή παράδοσης, πολιτισμού και παιδείας, η οποία αντικατοπτρίζεται σε κάθε ένα ιστορικό μνημείο ξεχωριστά και σαν σύνολο μας κατατάσσουν στο υψηλό ράφι της παγκόσμιας ιστορίας.

Κάθε μνημείο έχει και μια ιστορία να αφηγηθεί.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βαφειάδου Μ., *Η εκκλησία του Αγίου Γεωργίου στα Θεσσαλικά Αμπελάκια*, ΕΕΠΣ-ΑΠΘ, Τμήμα Αρχιτεκτόνων 3 (1967-1968).
- Βογιατζής Σ., *Μονή Βυτουμά*, στο: Εκκλησίες V (1998).
- Καρατζόγλου Γ., *Η μονή Αγίας Τριάδας Δρακότρυπας (Σκλάταινας)*, στο: Εκκλησίες II (1982).
- Καρατζόγλου Ι., *Ο Άγιος Αθανάσιος Ρουμ-Παλαμά Καρδίτσας*, στο: Εκκλησίες III (1989).
- Καρατζόγλου Ι., *Ο ναός της Κοιμήσεως στο Πορτί Καρδίτσας*, στο: Εκκλησίες IV (1993).
- Καρατζόγλου Γ., *Ναοί με σταυρεπίστεγη ή παραπλήσια κάλυψη στα Θεσσαλικά Άγραφα*, στο: Εκκλησίες V (1998).

- Καρατζόγλου Γ., *Παρεκκλήσια προσαρτημένα στα καθολικά των Θεσσαλικών Αγράφων*, στο: Εκκλησίες VI (2002).
- Μπούρας Χ., *Η Εκκλησιαστική Αρχιτεκτονική κατά τον 16ο αιώνα, στα πρακτικά ενδέκατου Συμποσίου Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης*, Χριστιανική Αρχαιολογική Εταιρεία, Αθήνα 1991
- Ορλάνδος Α., *Η επί της Πίνδου Ι. Μονή Κορώνης*, ΕΕΒΣ 15 (1939).
- Ορλάνδος Α., Μ. Θεοχάρη, *Αι επί της Πίνδου ιεραί μοναί Βράχας και Ρεντίνης*, ΑΕ (1958) Αρχαιολογικά Χρονικά.
- Πασαλή Α., *Ο Άγιος Παντελεήμων στην Ανατολή Αγιάς Θεσσαλίας*, στο: Εκκλησίες IV (1993).
- Σδρόλια Στ., *Βυζαντινά και μεταβυζαντινά μνημεία Νομού Καρδίτσας*, στο: Οδοιπορικό στα Μνημεία του Νομού Καρδίτσας, Αρχαιότητες – Ναοί – Νεότερα μνημεία, Καρδίτσα 2007.

- Τσαγκαράκη Ε. (επιμ.), *Οδοιπορικό στα μνημεία του νομού*

Καρδίτσας, Καρδίτσα: Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Καρδίτσας, 2007.

Πηγές Διαδικτύου:

- http://ldepka.culture.gr/?page_id=140
- <http://www.karditsa.org/thriskeia10.php>
- <http://www.e-karditsa.gr/thriskeia09.php>
- http://www.travelplorer.gr/ancient_places_nomos.jsp?type=2&nomos

_id=83

- https://karditsas.blogspot.com/p/blog-page_30.html
- <https://www.filoxeno.com/articles/intercept?articleid=43542&categoryid=43545&place=%CE%9A%CE%B1%CF%81%CE%B4%CE%AF%CF%84%CF%83%CE%B1&lat=39.367773&lon=21.925111&polygonType=municipality&seotitle=%CE%BC%CE%BD%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CE%B9%CE%B1-%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B1%CE%B9%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%B9->

%CF%87%CF%89%CF%81%CE%BF%CE%B9-

%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%B4%CE%B9%CF%84%CF%83%CE%B1

- <http://www.karditsa-net.gr/2014/nomos/genika.htm>
- <http://www.katafylli.gr/index.php/nea/419-istoriki-enotita-argitheas->

23-3-13

- www.imthf.gr
- www.karditsanews.gr
- www.katafylli.gr
- <http://greekorthodoxreligioustourism.blogspot.gr/2015/05/blog->

post_12.html

- <http://greekorthodoxreligioustourism.blogspot.gr/2015/05/blog->

post_10.html

- <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%AC%CF%81%CE%B8>

%CE%B7%CE%BA%CE%B1%CF%82_(%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B9

%CF%84%CE%B5%CE%BA%CF%84%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%BA
%CE%AE)

- <http://www.monikoronis.gr/index.php/home>
- <https://www.agiooros.net/index.php/home-1/glossary>
- [http://www.monastiria.gr/thessalia/nomos-karditsas/iera-moni-](http://www.monastiria.gr/thessalia/nomos-karditsas/iera-moni-panagias-pelekitis/)

panagias-pelekitis/

- http://odysseus.culture.gr/h/2/gh251.jsp?obj_id=5801
- http://odysseus.culture.gr/h/3/gh352.jsp?obj_id=20625
- <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CE%BB%CE%B>

B%CE%AF%CE%B8%CE%B7%CF%81%CE%BF_%CE%9A%CE%B1%CF%8

1%CE%B4%CE%AF%CF%84%CF%83%CE%B1%CF%82

- <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%AC%CF%83%CF%84>

%CF%81%CE%B1_%CF%83%CF%84%CE%B7_%CE%98%CE%B5%CF%83

%CF%83%CE%B1%CE%BB%CE%AF%CE%B1

- https://karditsas.blogspot.com/2018/01/blog-post_76.html
- <http://www.karditsa-net.gr/ell/four.htm>
- <http://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=fanari>
- <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A6%CE%B1%CE%BD%CE%A>

C%CF%81%CE%B9_%CE%9A%CE%B1%CF%81%CE%B4%CE%AF%CF%8

4%CF%83%CE%B1%CF%82

- <http://sofades.gr/gefyra-mosxoloutiou/>